

Hvor længe vil reallønnen lide?

Reallønnen har det ikke så godt for tiden. Årsagen er især stigende priser. Prisstigningerne fortsætter med at sætte nye rekorder. I juli steg forbrugerpriserne med 4,0 procent og nettopriserne steg med 4,4 procent. De sidste tal for lønudviklingen er fra februar. Her steg lønnen med 2,8 procent i kommuner og regioner, med 3,6 procent indenfor statens område og 4,3 procent i den private sektor. Det vil sige udviklingen i reallønnen udfordres nu direkte. Spørgsmålet er hvor længe den høje prisudvikling vil fortsætte. Der er næppe udsigt til en væsentlig reduktion i udviklingstakten i priserne de kommende måneder.

De senere år har udviklingen i reallønnen været ganske god. De sidste par år har reallønsudviklingen typisk været positiv med 1 til 2 procent. Men det er der ændret på. Prisstigningerne er forøget og der er data helt frem og med juli måned, mens det nyeste tal for lønudviklingen vedrører februar måned, altså før de ny overenskomster træder i kraft. Virkningen af de nye overenskomster vil imidlertid først rent statistik kunne opgøres omkring månedsskiftet november/december. Indtil da kan man skønne over virkningen af de indgåede overenskomster og sammenligne med prisudviklingen. Det er der nedenstående gjort.

Alt i alt synes reallønnen overordnet at kunne fastholdes nogenlunde uændret med de indgåede overenskomstfornyelser, men det forudsætter at prisudviklingen ikke yderligere accelerere.

Det er rekordernes tid. Der sættes nye rekorder for tiden. Ikke alene på de Olympiske stadions, men også i de danske statistikker. I juni steg Danmarks Statistiks forbrugerprisindeks med 3,8 procent. Det var ny rekord for dette årtusinde. Men allerede i juli blev det overgået med en stigning på 4,0 procent. I årets første 7 måneder er forbrugerpriserne i snit steget med 3,4 procent, hvilket er det dobbelte af hele 2007, som endte med en prisudvikling på 1,7 procent.

Tabel 1: Forbrugerprisindeks, pct.vis stigning, årlig
(i forhold til samme måned året før)

Pct.	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Januar	2,3	2,5	2,6	1,1	1,0	2,1	1,8	2,9
Februar	2,4	2,5	2,9	0,9	1,3	2,1	1,9	3,1
Marts	2,3	2,6	2,9	0,7	1,4	1,9	2,0	3,1
April	2,7	2,4	2,5	0,8	1,8	1,8	1,7	3,2
Maj	2,7	2,1	2,2	1,3	1,5	2,0	1,8	3,4
Juni	2,3	2,2	2,2	1,1	1,8	2,2	1,4	3,8
Juli	2,4	2,2	1,9	1,3	2,0	2,0	1,2	4,0
August	2,5	2,3	1,7	1,2	2,2	2,0	1,1	
September	2,3	2,4	1,9	1,1	2,4	1,5	1,2	
Oktober	2,2	2,5	1,4	1,7	2,0	1,5	1,7	
November	1,9	2,7	1,5	1,3	2,0	1,7	2,5	
December	2,2	2,5	1,4	1,2	2,2	1,8	2,3	
Gns året	2,4	2,3	2,1	1,2	1,8	1,9	1,7	3,4

Kilde: Egen beregning ud fra Forbrugerprisindeks, udtræk Danmarks Statistik Statistikbanken, PRIS6
2008 er gennemsnit af de måneder, der foreligger oplysninger for

De høje oliepriser betyder en del for prisindeksets udvikling, idet indekset opgjort ekskl. energi steg med 3,2 procent opgjort på årsbasis for juli måned. Men fødevarerne udviser også stor udvikling. I Tabel 2 er vist prisudviklingen for udvalgte varegrupper for de seneste tre måneder.

Fødevarer er steget med 10,2 procent, mens den generelle prisudvikling kun er steget med 4 procent. Dette misforhold mellem stigningen på fødevarer og den generelle prisudvikling er aldrig før set. En prisudvikling på fødevarer på over 10 procent skal vi tilbage til 1984 før vi sidst så, men dengang var den generelle prisudvikling på 6 – 7 procent. I gennem årene er tidligere registeret perioder med store stigninger i energipriserne langt over niveauet for den generelle prisudvikling f.x. i år 2000 og i 2005 samt flere gange tidligere, men det er en form for ny rekord at fødevarerne også har en langt større prisudvikling end det generelle niveau tilsiger.

Tabel 2: Forbrugerprisindekset, udviklingen i udvalgte undergrupper de sidste tre måneder.

Forbrugerprisindeks (2000=100) efter vare- gruppe og tid 2000 = 100	2008	2008	2008
	Maj	Juni	Juli
Forbrugerprisindeks i alt	3,4	3,8	4,0
Fødevarer og ikke-alkoholiske drikkevarer	8,1	9,4	10,2
Fødevarer	8,3	9,7	10,2
Brød og kornprodukter	14,2	14,9	15,3
Kød	3,2	4,8	6,1
Fisk	5,5	6,6	7,0
Mælk, ost og æg	14,3	16,0	15,9
Smør, spiseolie og margarine	21,4	20,8	21,8
Frugt	3,3	4,9	4,2
Grøntsager	6,1	9,6	11,1
Friske grøntsager ekskl. kartofler	5,0	10,2	10,9
Kartofler	11,3	12,8	22,1
Frosne grøntsager mv.	6,5	6,2	6,2
Kaffe, te og kakao	3,2	5,5	8,7
Sodavand, mineralvand og juice	7,5	7,3	9,8
Alkoholiske drikkevarer og tobak	4,9	4,9	4,8
Beklædning og fodtøj	-2,7	-2,1	-5,1
Bolig	4,2	4,4	4,9
Boligudstyr og husholdningstjenester	2,2	2,3	1,9
Sundhed	-1,0	-0,3	-0,3
Transport	3,6	4,9	5,3
Kommunikation	0,6	0,1	0,7
Fritid og kultur	0,9	0,8	-0,6
Uddannelse	4,7	3,6	4,0
Restauranter og hoteller	4,7	4,9	5,1
Andre varer og tjenester	1,7	1,9	2,8
Varer i alt	3,9	4,8	4,6
Tjenester i alt	2,9	2,9	3,4
Forbrugerprisindeks ekskl. energi og ikke- forarbejdede fødevarer	2,7	2,8	2,8
Forbrugerprisindeks ekskl. energi	2,8	3,1	3,2

Kilde: Egen beregning ud fra Danmarks Statistik Statistikbanken, PRIS6, Forbrugerprisindeks.

De basale fødevarer stiger voldsomt, kartofler med 22 procent, brød med 15 procent, mælk og mejeriprodukter samt æg med 16 procent. Kød er i den sammenhæng "kun" steget med 6 procent, men det dækker over en kraftig variation i udviklingen, således er kyllingekød steget med 12 procent, mens lammekød er faldet med 5 procent. Modsat de forudgående måneder er svinekød nu også steget; i juli med 6,7 procent mens der det sidste år ellers mest har været prisfald på svinekød.

Udviklingen i nettopriserne har været lidt større end udviklingen i forbrugerpriserne, idet nettopriserne fra juli 2007 til juli 2008 steg med 4,4 procent.

Tabel 3: Nettoprisindeks, pct.vis stigning, årlig
(i forhold til samme måned året før)

Pct.	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Januar	2,3	2,7	2,6	1,5	1,2	2,4	1,8	3,4
Februar	2,5	2,7	2,8	1,2	1,5	2,3	2,0	3,4
Marts	2,5	2,6	3,0	1,0	1,6	2,0	2,0	3,5
April	2,8	2,5	2,6	1,1	2,0	2,0	1,8	3,6
Maj	2,8	2,2	2,3	1,7	1,6	2,2	1,9	3,9
Juni	2,5	2,1	2,3	1,5	1,9	2,2	1,6	4,2
Juli	2,4	2,3	2,0	1,7	2,1	2,3	1,4	4,4
August	2,5	2,4	2,0	1,4	2,4	2,3	1,2	-
September	2,2	2,6	1,9	1,4	2,7	1,7	1,6	-
Oktober	2,2	2,6	1,8	1,7	2,2	1,6	2,1	-
November	1,8	2,7	2,1	1,2	2,2	1,9	2,8	-
December	2,1	2,5	1,9	1,2	2,5	1,8	2,7	-
Gns året	2,4	2,4	2,3	1,4	2,0	2,1	1,9	3,8

Kilde: Egen beregning ud fra Nettoprisindeks,
udtræk Danmarks Statistikbank, PRIS7
2008 er gennemsnit af de måneder, der foreligger oplysninger for

Bortset fra en lille forskel i niveauet følges udviklingen i nettopriserne og forbrugerpriserne meget pænt. En større forskel i udviklingen i de to indeks ville også være uventet og kræve en separat forklaring.

I nettoprisindekset er der ikke meget håb at finde om en faldende tendens i forbrugerprisudviklingen.

Tabel 4: Udvalgte grupper i prisindeks for indenlandsk vareforsyning

Prisindeks for indenlandsk vareforsyning (2000=100)	2008M03	2008M04	2008M05	2008M06
Importerede uforarbejdede råvarer (=råvareprisindeks) i alt	19,0	16,0	25,0	28,0
Importerede råvarer til landbrug, uforarbejdede	36,0	44,0	47,0	48,0
Importerede råvarer til øvrige erhverv, uforarbejdede	14,0	11,0	16,0	18,0
Importerede brændstoffer og smøreløser	31,0	22,0	45,0	49,0
02 Kød og spiseligt slagteaffald	2,0	2,0	8,0	11,0
03 Fisk og krebsdyr	1,0	-10,0	-6,0	4,0
04 Mælk og mejeriprodukter mv.	24,0	20,0	17,0	11,0
05 Diverse produkter af animalsk oprindelse	2,0	3,0	2,0	3,0
07 Grøntsager	3,0	-1,0	4,0	-6,0
08 Frugt, nødder, citrusfrugter og meloner	3,0	4,0	-1,0	1,0
09 Kaffe, te og krydderier i alt	11,0	13,0	12,0	14,0
10 Korn i alt	73,0	65,0	59,0	54,0
15 Anim. og veg. olier og fedtstoffer i alt	49,0	37,0	35,0	37,0
16 Tilberedte varer af kød, fisk og krebsdyr	-3,0	0,0	-1,0	0,0
19 Tilberedte varer af korn, mel eller mælk: bagværk	12,0	11,0	11,0	13,0
20 Varer af grøntsager, frugt mv.	-2,0	-7,0	-11,0	-11,0
27 Mineralske brændstoffer, mineraler mv., i alt	45,0	35,0	52,0	60,0
Benzin i alt	17,0	8,0	15,0	27,0
Brændselolie i alt	49,0	48,0	67,0	79,0
Importeret brændselolie	54,0	54,0	83,0	102,0
31 Gødningsstoffer i alt	33,0	27,0	39,0	38,0

Kilde: Egen beregning ud fra Danmarks Statistik Statistikbanken, Pris11.

De importerede råvarer og energi stiger i et omfang vi indtil videre ikke har set på forbrugerpriserne.

De importerede råvarer steg med 28 procent i juni og importerede brændstoffer og smøreolier steg med 49 procent. Priserne på korn har det sidste år udvist prisstigninger på mellem 30 og 80 procent. I juni viste indekset en stigning på 54 procent. I den sammenhæng er stigningen på brød på 15 procent i forbrugerpriserne en beskedne prisstigning.

Spørgsmålet er om de allerede registrerede prisstigninger på importvarer og råvarer er slået igennem på forbrugerpriserne eller om der er en tidsforsinkelse i prisdannelsen, der gør at vi har mere i vente, hvor det kom fra for så vidt angår prisudviklingen. Der er tegn på, at oliepriserne er toppet. Men nu er der en krig i gang i Georgien. Spørgsmålet er hvor meget indflydelse den får på prisdannelsen for olie.

Lønudviklingen har svært ved at følge med prisudviklingen for tiden. De seneste tal for lønudviklingen er for februar måned. Når tallene for maj fremkommer (i september med en måneds forsinkelse) vil de være påvirket af konflikten i den kommunale sektor. Samtidig vil de nye lønninger efter overenskomstforhandlingerne for de grupper, der ikke var i konflikt næppe være på plads og dermed vil tallene ikke vise de reelle lønforhold i den offentlige sektor, før tallene for august fremkommer omkring månedsskiftet november/december. Tallene for april tyder på at konflikten påvirker lønudviklingen i opadgående retning. Det er først og fremmest de lavest lønnede, der er sendt i konflikt. I den regionale sektor gælder endvidere at nødberedskabet i sygehussektoren i weekend og aften/nat har fungeret i nogenlunde normalt omfang, mens dagtimerne, der lønmæssigt er billigst, har været konfliktramt. Det må skønnes at have påvirket løndannelsen i april måned med ca. 1,5 procent-point i opadgående retning for hele den regionale sektor. I maj måned hvor konfliktens samlede omfang har været rundt regnet dobbelt så stor som i april har påvirkningen næppe været mindre. Dette fremgår ikke af de officielle opgørelser af lønudviklingen fra FLD. Der skal derfor tages et lille forbehold for alt for håndfaste vurderinger af lønudviklingen, hvor tal for april, maj og juni 2008 indgår. Det vil således også have betydning for tallene for lønudviklingen for de samme måneder i 2009. I den kommunale sektor er aftalt lønstigning på 4,10 procent fra april i år og reguleringsordningen vil udmønte yderligere 1,47 procent fra oktober 2008. I staten blev aftalt satsstigninger på 3,75 procent fra april 2008 og hertil kommer yderligere 1,50 procent i puljemidler fra oktober 2008 samt den glidende lønudvikling, der skønsmæssigt kan antages at udgøre ½ procent. I finanssektoren er indgået aftaler indenfor en ramme på 4 procent i 2008 og 2009. I den private sektor steg lønnen i februar 2008 med 4,3 procent, hvilket nogenlunde svarer til en uændret fastholdelse af reallønnen ud fra de seneste tal for prisudviklingen.

Alt i alt synes reallønnen overordnet at kunne fastholdes nogenlunde uændret med de indgåede overenskomstfornyelser, men det forudsætter at prisudviklingen ikke yderligere accelerere.

Det ville være rart med sikre indikationer på at de bagved liggende parametre i prisdannelsen udviste en aftagende tendens i prisudviklingen.

Nu er det ikke alene kornpriserne, der bestemmer den endelig pris på brødet, der serveres derhjemme – til al held – men der ville være mere tryghed omkring prisdannelsen, hvis udviklingen i de bagved liggende faktorer kom ned på encifrede tal for prisudviklingen.

Tabel 4: Lønudviklingen. Procentvis ændring pr. år				
Periode	Private sektor i alt	Staten i alt	Amter, H:S Kommuner /Regioner i alt	Forbrugerpris-
2005K1	3,0	3,0	4,0	1,3
2005K2	2,9	3,5	2,7	1,5
2005K3	2,8	3,0	2,2	2,2
2005K4	2,9	1,8	1,5	2,0
2006K1	2,9	2,9	2,8	2,1
2006K2	3,2	1,4	3,7	2,0
2006K3	3,1	2,5	3,6	2,0
2006K4	3,1	2,8	4,6	1,7
2007K1	3,3	2,4	2,9	1,9
2007K2	3,7	3,5	2,8	1,8
2007K3	4,0	3,4	3,3	1,1
2007K4	4,3	3,0	2,6	2,5
2008K1	4,3	3,6	2,8	3,1

Poul Pedersen

Økonom